

La gestió del bosc valencià

Daniel Muñoz Martínez
Ambientòleg
daniusilex@gmail.com

Rebut: 24-10-2018
Acceptat: 08-02-2019

Resum

El bosc valencià està experimentant un creixement sense precedents, tot coincidint amb l'abandonament del món rural iniciat a mitjans dels segle XX. Des d'aleshores el bosc avança ràpidament mitjançant una gestió basada en la no actuació i en la forta restricció als usos del territori. En l'actualitat aquest model de gestió està en el centre del debat tècnic. Poc a poc i no sense entrebancs, la concepció de la conservació està canviant i tècniques silvícoles consolidades, com la Gestió Forestal Sostenible, prosperen gràcies al seu potencial per a conciliar la protecció i millora dels ecosistemes mediterranis i l'aprofitament dels recursos renovables del bosc. De la capacitat que tingam per a arribar a acords sobre les estratègies de gestió aplicables esdevindrà el futur d'un bosc que es postula com una immillorable eina per a fer front a la desvertebració territorial i a les pertorbacions derivades del canvi climàtic.

Paraules clau: Gestió forestal sostenible/ Canvi climàtic/ Conservació/ Incendis forestals/ Món rural

Abstract

The natural forest from the Valencian community is experiencing unprecedented growth, mainly linked to the fact that rural are being progressively abandoned since the beginning of the second half of the 20th century. Since then, the forest edge is advancing rapidly, essentially from the lack of management thereof and the strong restrictions enforced on the territorial use. This is the core of the today's technical debate on forest management. Step by step despite the setbacks, the mere concept of conservation of the forest habitat is changing and silvicultural techniques such as the Sustainable Forest Management (Gestió Forestal Sostenible) are emerging which are able to find a balance between on one hand the protection and improvement of the Mediterranean ecosystems and on the other hand taking advantage of the renewable resources offered by the forest. From our capacity of finding agreement on the forest management strategies will depend the future of a forest, which is assumed to the become the most important mean against territorial degradation and issues arising from the climate change.

Keywords: Sustainable forest management/ Climate change/ Conservation/ Forest fire/ Rural areas

Introducció

Seguit d'un incendi forestal sempre venen unes setmanes de debat al voltant de la gestió dels boscos. La potent imatge de les flames engolint arbres i transformant el verd en cendres obri una ferida emocional en la ciutadania, una ferida que esdevé ira quan el foc afecta idíl·liques urbanitzacions, situades en la majoria dels casos, dins del bosc.

Els dies següents i inclús molt abans de que el foc siga declarat oficialment extingit, un torrent de comentaris inunden les converses quotidianes, i sobretot les xarxes socials. Sembla que tothom vol expressar la frustració i deixar ben clar quina és la seua particular solució al drama. Si analitzem aquestes converses podem extraure la conclusió de que la immensa majoria de la població demana una gestió forestal. Opinions n'hi ha moltes i molt diverses, els més reflexius i/o prudents demanen més inversions en mitjans d'extinció i prevenció però també existeixen les opinions més bel·ligerants d'enviar aturats i presos a les muntanyes a «netejar».

Certament aquestes setmanes són molt interessants, malgrat que el nivell del debat social no és massa elevat, almenys se'n parla de les muntanyes, dels boscos i de la ruralitat, totes elles qüestions postergades per la nostra societat urbana. Tan sols unes setmanes després de l'episodi, amb els incipients rebrots de la vegetació, el debat social cau en l'oblit i tot torna a la normalitat, llavors boscos i muntanyes recuperen un dels últims graons en la escala de prioritats.

Si sortim del debat social i ens endinsem una mica en cercles més específics com els dels gestors, propietaris forestals i professionals del sector, trobarem també debats, aquests bastant més complexos, on s'incorporen variables tan importants com les característiques particulars del medi físic, del model territorial, de l'estructura econòmica del territori, etc. A més a més, s'afegeixen també associacions i entitats ecologistes que actuen com a grups de pressió i que tenen una gran repercussió en la societat. Aquest debat, que per les seues conseqüències implica gran nombre d'actors, s'ha convertit en un assumpte que ja fa massa anys que els valencians i valencianes arrosseguem sense que existisca un consens en els possibles models de gestió del bosc aplicables al nostre territori. El que sembla inqüestionable i fora de debat és que posposar les estratègies i els acords no és manera d'afrontar el futur, més quan tenim ben identificats els problemes més greus.

D'una banda sabem amb seguretat que el bosc avança ràpidament, sense cap tipus de gestió. «Actualment el terreny forestal ocupa el 57% del territori de la Comunitat Valenciana, amb una tendència a incrementar-se en unes 330 ha/any, a més s'està produint una forta densificació de les superfícies forestals, incrementant-se la superfície arbrada a costa de la

no arbrada en més d'un 65%» (PATFOR 2013). També sabem que la tipologia actual del nostre bosc està bastant allunyada de la maduresa i per consegüent és molt vulnerable front a les pertorbacions, principalment els incendis. I per últim, sabem que ens enfrontem a una situació d'un ràpid canvi climàtic que no podem modelitzar amb exactitud, però l'anàlisi dels indicadors de temperatura i pluviometria són, quant menys, molt preocupants. «Els ecosistemes forestals presenten un deteriorament progressiu, fruit dels importants canvis socioeconòmics del medi rural en el segle XX, dels reiterats incendis, del procés de canvi global a què s'enfronten i del pràctic abandonament de la gestió forestal activa» (PATFOR 2013). «Tot plegat suposa un escenari totalment nou i poc predictable que trenca amb qual-sevol precedent històric, hauríem de remuntar-nos fins al Neolític per trobar una situació semblant » (Delgado 2015).

En aquest punt on la problemàtica està ben definida, cal arribar a acords entre les diferents visions que permeten la implantació de mesures correctores que aturen l'actual tendència. Mentre no aconseguim un pacte pel bosc no sortirem del pernicios cycle on estem instal·lats, un cycle que ve cremant la nostra muntanya, amb sort, cada 30 anys.

La prevenció i extinció dels incendis

Parlar de la gestió forestal al País Valencià implica, en gran mesura, parlar dels incendis forestals i de com fem front a un risc amb una tendència creixent «que pot considerar-se com una pertorbació estructural en la Comunitat Valenciana» (Alloza *et al.* 2016). Algunes de les opinions més consensuades en la matèria és la d'augmentar les partides econòmiques en favor de la prevenció. «En la Comunitat Valenciana, així com en la resta d'Europa, s'ha vingut desenvolupant una gestió que destina la majoria dels recursos disponibles a les accions d'extinció, en detriment d'altres mesures més centrades en la gestió d'ecosistemes» (LEPIF 2017).

L'aplicació de mesures preventives mitjançant campanyes de comunicació i sensibilització de la ciutadania permet reduir molt els riscos i avançar en aspectes tan rellevants com l'educació i la conscienciació ambiental, així com la identificació i manteniment de zones especialment vulnerables. Cal recordar que «més del 80% dels focs que s'inicien al nostre territori tenen causes humanes, i dins d'aquests són les negligències les que més pes tenen» (LEPIF 2017).

Fig. 1 Imatge de l'incendi de Marxuquera i Llutxent en 2018

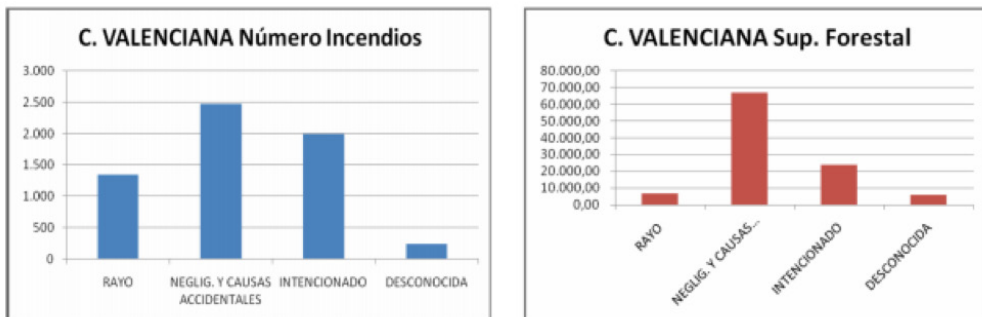

Fig. 2: Nombre d'incendis i superfície afectada en la Comunitat Valenciana, període 2000/2014
 Font: Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, 2016

No obstant, la prevenció ha d'avançar sobretot en vigilància. Cal incidir en tecnologies que siguen capaces de detectar ràpidament qualsevol petit focus, tant d'origen humà com natural; una ràpida detecció és clau per a augmentar en gran nombre les probabilitats d'èxit en la extinció. Per tant, amb la capacitat tecnològica d'aquesta societat i veient els recursos

econòmics que consumeix l'extinció d'un incendi, no s'entén que les partides de prevenció no tinguen una major dotació econòmica. Ara bé, no hem de caure en equivocacions, per molt que sigam una societat conscienciada i altament desenvolupada tecnològicament sempre existiran deficiències i mai tindrem sota control la situació.

El foc sempre ha sigut un element central als boscos del mediterrani, en el passat les societats rurals l'utilitzaven com a eina transformadora del medi i actualment continua sent protagonista, ara degut als incendis. En resposta a la freqüència d'aquest factor als nostres boscos els serveis d'extinció s'han perfeccionat fins a ser capaços de controlar amb celeritat la majoria dels incendis forestals, però aquells que no s'hi poden sufocar ràpidament, per les dificultats meteorològiques o geogràfiques, es converteixen en allò que anomenem Grans Incendis Forestals. Els GIF són aquells incendis que assoleixen unes grans dimensions i es mantenen fora de capacitat de control durant llargs terminis de temps, amenaçant béns i vides humanes i consumint una enorme quantitat de recursos en la seua extinció. «Al País Valencià per al període 2006-2015 el nombre d'incendis va ser d'un total de 3.963. De tots ells tan sols 17 van ser GIF però no obstant això, la superfície forestal afectada va suposar el 87% del total» (EIF 2018).

Fig. 3 Imatge de l'incendi de Marxuquera i Lutxent en 2018

Aquestes dades demostren que ens enfrontem a un tipus d'incendi que no podem fer-li front tan sols amb una bona prevenció i uns equips d'extinció de primer ordre. Per això és crucial enfocar bé aquesta problemàtica: és necessari gestionar el bosc per a què estiga adaptat a les noves circumstàncies climàtiques i que aquesta gestió integre el risc d'incendi en la planificació forestal.

Una gestió basada en la no actuació

Una forma de gestió és la no actuació, que es basa en deixar que la natura evolucione en absència d'intervenció humana. Fonamentalment ha sigut aquesta l'emprada a Espanya des de la segona meitat del segle XX, però aquest tipus de gestió i després dels resultats obtinguts sembla més una estratègia política que ambiental. En un context on el pensament industrial era el dominant resultava molt més econòmic optar per una conservació de la natura basada en la successió natural que en una gestió activa del territori. D'aquesta manera es van anar concebut tot un entramat de parcs naturals, paratges naturals i paisatges protegits que consideraven que la conservació de la natura no es podia compatibilitzar amb les activitats econòmiques. Aquesta protecció, quasi sempre a instàncies de la normativa europea, s'ha anat realitzant a base de restriccions i prohibicions als usos del territori. Avui en dia, aquella concepció i aplicació de la conservació s'ha escampat fora dels àmbits dels espais naturals i ha conquerit la majoria del territori forestal, principalment per l'absència de veu del món rural front a l'urbà. Al País Valencià, aquesta protecció que sens dubte calia escometre, s'ha aplicat excessivament. «Més de la meitat del terreny forestal valencià està sotmès a alguna figura de protecció i en més d'un terç se superposen dos o més figures» (PATFOR 2013).

Altra de les discussions importants del debat gira al voltant de com s'ha d'actuar tenint en compte el tipus de bosc, concretament el típic bosc mediterrani esclerofil·le. És ben cert que la nostra vegetació està adaptada al foc i ha desenvolupat estratègies adaptatives de defensa, mecanismes naturals fruit de la convivència amb el foc al llarg de milers d'anys, però el que és totalment inacceptable és aferrar-se a eixa característica per a justificar la no actuació. Aquesta forma de gestió es basa en confiar que les progressives etapes de successió natural de la vegetació donen pas al bosc clímax, estadi superior del forest on la seua resiliència és màxima. Però malauradament el nostre territori no disposa encara d'aquest bosc. Després del massiu abandonament rural iniciat a partir dels anys 60, el bosc valencià ha anat evolucionant mitjançant la successió natural des d'un estat d'absoluta desforestació fins a una vegetació que colonitza el territori a passos agegantats. La comparació de les fotografies aèries actuals amb les realitzades pels vols americans de l'any 1956 demostren esta evolució. El resultat actual són unes masses forestals joves,

i per tant molt homogènies i amb molta densitat, que encara no tenen ni la resiliència necessària per afrontar amb garanties regeneratives els incendis característics d'aquesta zona mediterrània ni la biodiversitat potencial a què poden arribar. En tot cas, l'estratègia de la no actuació pot ser legítimament aplicable en aquelles zones del territori on, conscientment s'hi decidisca, però en un territori on quasi el 60% de la superfície total és terreny forestal, majoritàriament jove, resulta aconsellable cercar altres estratègies de gestió diferents a la no actuació.

Fig. 4 Imatge de l'incendi de Marzuquera i Llutxent en 2018

Per a definir una estratègia forestal que incidisca en la problemàtica cal partir del coneixement de la situació actual i aquesta simplement no és tan natural com la immensa part de la societat creu. Les masses forestals valencianes han estat alterades durant milers d'anys per l'activitat humana, estan molt transformades, molt explotades i molt castigades pels continus incendis, minvant així la capacitat de regeneració natural després d'episodis traumàtics com els incendis forestals. La prova la tenim a l'abast dels nostres ulls, fàcilment observem al llarg i ample del país com moltíssimes pinades de pi blanc (*Pinus halepensis*) tarden molt de temps en deixar pas a les espècies superiors en la cadena substitutiva, així com moltes solanes que no passen de les primeres etapes de substitució compostades per argelagues i romers. Seguir esperant l'anhelat bosc madur del qual tant es parla en alguns cercles i que ningú dels nadius actuals hem vist és quasi una utopia perquè de ben segur el gran foc arribarà molt abans.

La silvicultura

Un altre debat que està instal·lat sorprenentment en àmbits ecologistes és aquell que diu que la silvicultura no és viable i que en tot cas produeix el mateix efecte que un incendi, és a dir, la destrucció total o parcial de la biodiversitat de la zona on s'han portat a terme les accions. De vegades el terme silvicultura ha estat incomprès ja que massa gent pensa que són aquelles accions que s'encarreguen exclusivament de fer tallafocs, faixes de prevenció a la vora de camins i nuclis urbans, zones d'acampada i pícnic, etc. Però això no és el pitjor, hi ha qui creu que fer silvicultura significa entrar al bosc amb motoserres i desbrossadores i segar totalment el matollar. Hem de fugir d'aquestes interpretacions, és més que evident que no és ni possible ni aconsellable intervenir en el matollar integralment. Aquest suposa un estrat imprescindible per a les funcions ecològiques del bosc mediterrani, tant com a reservori de fauna com pel seu paper protector del sòl, a més representa una superfície totalment inabastable.

La ciència silvícola doncs, és aquella que s'encarrega de la gestió del forest, i pot anar encaminada cap a l'aprofitament dels recursos naturals primaris que ofereix el bosc (producció directa) però també pot anar en la direcció de generar serveis ambientals i ecosistèmics (producció indirecta). D'acord amb la definició podem entreveure que la silvicultura pot realitzar-se de diverses formes; s'hi pot fer una gestió cercant el rendiment econòmic, extracció de fusta o altres productes, s'hi pot fer una gestió que busque la conservació o la millora de certa espècie de fauna amenaçada o s'hi pot fer una gestió mixta que contemple zones productives i d'altres recreatives. Aquests tan sols són alguns exemples de les moltes funcions que podem realitzar mitjançant l'aplicació de la silvicultura.

La gestió forestal sostenible

Diametralment oposada a la tendència purament conservacionista que es va adoptar a l'estat espanyol, existeix un corrent que aposta per la intervenció en els espais naturals per a millorar els ecosistemes i alhora aprofitar els recursos naturals del forest, una aposta que majoritàriament va triomfar en la Europa post-industrial.

La Comunitat Europea, en la seua estratègia forestal, defineix la gestió forestal sostenible (GFS) com les accions «consistents en l'explotació dels boscos i les superfícies forestals de tal manera, i amb tal intensitat, que preserven la seua biodiversitat, productivitat, capacitat de regeneració, vitalitat i potencial per a complir, ara i en el futur, funcions ecològiques, econòmiques i socials significatives tant a nivell local i nacional com global, sense perjudicar a altres ecosistemes» (CMPBE 1993). D'aquesta definició podem extraure que una

de les principals característiques de la GFS és que no separa la conservació de la natura i el desenvolupament agropecuari i forestal, sinó que les barreja per a crear una gestió integral.

La gestió forestal sostenible pretén gestionar, sobre la base del coneixement dels boscos, els productes renovables del bosc d'acord amb les seues taxes de renovació, sempre respectant les seues característiques funcionals, ecològiques i adaptant les funcions del bosc a les necessitats de les comunitats locals amb l'objectiu d'obtenir uns beneficis que són socials, econòmics i protectors. Existeixen nombroses experiències que demostren que és possible extraure els recursos d'un bosc sense malmetre les seues funcions ecològiques bàsiques i inclús augmentar els nivells de biodiversitat. De fet, aquest tipus de gestió és el recomanat per tots els estaments europeus i forma part de les principals estratègies de desenvolupament sostenible i de lluita contra el canvi climàtic (Estratègia Europa 2020).

Molts autors assenyalen que la crisi ambiental que sofrim i que ens acosta perillosament al col·lapse dels ecosistemes es deu principalment a la separació de l'ecologia i de l'economia, les dos ciències de la casa, la que estudia les relacions sistèmiques entre les parts –l'ecologia– i la que estudia l'administració dels processos productius i mercantils que s'hi donen entre les parts –l'economia–. «La reconciliació de l'economia amb la natura no és una simple opció política, és una urgent necessitat política i fins que les dos ciències no entren en relació copulativa i política no hi haurà solució, ni per a la societat, ni per a la natura» (Izquierdo 2013).

La natura i la cultura han evolucionat juntes i la separació d'ambdues és el que ens ha portat a un espai desordenat, ple d'incoherències territorials, amb la població vivint d'esquenes a la natura i observant les muntanyes i la ruralitat amb un romanticisme fora de la realitat. En certa manera la gestió forestal sostenible busca el retorn a aquelles formes vernacles de conservar la natura, les usades per les cultures rurals. Aquestes, amb decidit i pacient treball al llarg dels segles, han modelat i constituït el ric mosaic d'ecosistemes mediterranis, allò anomenat com a paisatge cultural i que està considerat i catalogat oficialment per la comunitat científica com *hotspots* o punts calents de biodiversitat.

El repte, canviar debilitats i amenaces per fortaleeses i oportunitats

Si realitzem una simple matriu DAFO per tal d'analitzar el territori podrem veure amb més claredat a què ens enfrontem i tal volta pugam començar a canviar les debilitats i les amenaces per fortaleeses i oportunitats.

Debilitats	Fortaleses
Desequilibri territorial	Importància del bosc mediterrani
Risc d'incendi	Abundància de recurs
Amenaces	Oportunitats
Canvi climàtic	Sector econòmic forestal
Pèrdua de biodiversitat	Normativa europea

Fig. 5 Matriu DAFO. Font pròpia

D'una banda sabem que les *debilitats* actuals estan molt relacionades amb el fort desequilibri territorial existent al País Valencià. La gran majoria de la població viu a la costa, mentre que a les zones de l'interior la despoblació i l'abandonament de les activitats lligades al món rural no sols fiquen en perill la preservació d'una part de la nostra cultura i identitat sinó que generen una desvertebració territorial i poblacional. A més a més, i per conseqüència d'aquest desequilibri, s'agregen altres debilitats com el risc d'incendis forestals ja que conreus i explotacions agroforestals queden totalment abandonades i són conquerides pel bosc, eixe bosc jove i no gestionat.

Les *amenaces* deriven del canvi climàtic principalment. Els investigadors parlen d'una pujada global de la temperatura d'uns 2 graus d'ací a l'any 2050, que en el cas del mediterrani «es traduirà en un descens en les precipitacions, descens en el flux anual dels rius, menor producció d'energia hidroelèctrica, augment del nombre d'incendis forestals, menor rendiment dels cultius, major risc de desertificació, augment del nombre de morts per onades de calor, augment de les malalties transmeses per l'aigua, aliments i altres vectors, i major risc de pèrdua de biodiversitat» (EVCC 2013). Altra de les amenaces és la pèrdua de biodiversitat, el típic paisatge en mosaic creat al llarg dels segles per les societats rurals està desapareixent. Aquest paisatge històric conté multitud d'hàbitats (boscos, pastures, conreus de secà, de regadiu) que afavoreixen la presència d'una gran diversitat biològica que troba en els diferents ambients les seues particulars necessitats per a realitzar el cicle vital. En estos moments el paisatge en mosaic està en regressió i l'homogeneïtzació ja és observable. Aquest fet suposa un risc quant a la possible pèrdua de biodiversitat a les nostres terres.

Si analitzem les *fortaleses* del territori podem destacar fàcilment la importància que té el bosc mediterrani. El nostre bosc és un espai multifuncional que té la capacitat de complir funcions diverses que proporcionen uns béns i uns serveis que sostenen la nostra societat. Els serveis oferts són els següents:

- Els serveis ambientals de producció: referents a la fusta, la caça, el suro, les trufes, els bolets, les resines, els pinyons, etc. Aquests estan considerats béns privats i formen part del mercat, per tant són fàcilment quantificables econòmicament.
- Els serveis ambientals reguladors: com per exemple, la recàrrega dels aqüífers, la depuració natural de les aigües, el control de l'erosió, la prevenció d'inundacions o la captació i fixació del carboni atmosfèric, entre d'altres. Potser són els serveis més importants i vitals per a la supervivència de la societat, els quals no hem quantificat encara pels seus valors econòmics ja que no tenen valor de mercat i estan considerats externalitats o béns públics.
- Els serveis ambientals culturals: són aquells serveis intangibles que tenen a veure amb el paisatge com l'esbarjo, la reflexió, l'estètica, etc.
- Els serveis de suport: són aquells necessaris per a la producció de la resta de serveis tals com la producció d'oxigen, del cicle de nutrients o de la fotosíntesi.

L'altra gran fortalesa de què disposem és l'abundància de recurs forestal. Degut a eixe fort increment del bosc i a les perspectives futures de creixement tenim importants quantitats de recursos acumulats al bosc que podem explotar de múltiples formes, com per exemple la producció de bioenergia, contribuint així a generar una economia sostenible.

Les *oportunitats* passen per aprofitar totes les directrius europees existents al voltant del canvi climàtic i la protecció de la natura per a replantejar les funcions del bosc. Cal invertir l'actual percepció que el creixement del bosc és un greu problema de gestió i començar a contemplar-ho com una oportunitat de bastir una ferramenta de protecció i mitigació del canvi climàtic. Tanmateix, la creació d'un potent sector forestal ajudaria a la diversificació de les activitats econòmiques del país i contribuiria a la vertebració del territori.

A mena de conclusió

Una vegada analitzats alguns dels principals factors que incideixen en la problemàtica del territori arribem a la conclusió que la gestió forestal no és sols necessària per al correcte funcionament del forest, sinó que esdevé estratègica i transversal per a molts dels problemes territorials per la seua capacitat de corregir debilitats i convertir-les en fortaleres, així com per aprofitar amenaces i transformar-les en oportunitats.

Tot això és el que està intentant fer la Mesa Forestal, un òrgan participatiu de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Sostenible. Aquesta ha recollit un conjunt de mesures, en total 50 accions repartides en 15 metes, on la gestió forestal

pot incidir per millorar el territori considerablement. Entre totes elles destaquen algunes que haurien de ser una prioritat.

- Fomentar el mosaic agroforestal i el manteniment de las àrees estratègiques de discontinuïtat mitjançant usos agrícoles i ramaders.
- Establir una programació anual d'actuacions de silvicultura preventiva en àrees d'interfície urbana-forestal, coordinant totes les brigades que operen en terreny forestal.
- Impulsar els tractaments silvícoles per al control de la inflamabilitat i l'increment de la resiliència dels ecosistemes.
- Desenvolupar plans de restauració en cada àrea incendiada que afavorisca la resistència a nous incendis.

Tanmateix, existeixen dos mesures, també incloses dins del document de la Mesa Forestal que necessàriament s'han d'implantar a mig termini com són:

- El desenvolupament de polítiques que activen la demanda de productes agroforestals
- Programa de pagaments per serveis ambientals.

Totes dos propostes són molt exigents i han d'anar de la mà per la seua capacitat de complementar-se. Tot i que el nostre bosc no és altament productiu pel que fa a l'apartat comercial no hauríem de menysprear l'aprofitament dels seus recursos, la capacitat de crear economia al seu voltant ni la de de fixar població a l'interior del país. És per això que complementar-lo amb un sistema que siga capaç de valoritzar els serveis ambientals que genera el bosc es fa tan important. D'aquesta manera el propietari forestal rebria una compensació econòmica per les externalitats positives que genera la seua propietat i de la qual ens beneficiem tota la societat, i aquest ingrés aniria destinat al manteniment i funcionalitat del seu terreny.

«La superfície forestal valenciana abraça el 60% del territori però tan sols aporta el 0.03% del PIB autonòmic, els municipis rurals ocupen el 61.85% del territori però en aquesta gran extensió tan sols viu el 6.82% de la població del país» (PATFOR 2013). Aquestes dades que ens ofereix el Pla d'Acció Territorial Forestal són terribles, un enorme territori, amb una gran capacitat de crear economia, diversitat i protecció ambiental està sense gents que l'habituen, el cuiden ni l'exploten. Mentrestant a les grans ciutats vivim d'esquenes a la muntanya, sumits en un profund desconeixement dels problemes i de les solucions. Les poques notícies dels mitjans de comunicació sobre el món forestal ens arriben quasi sempre en

negatiu, en forma de desastres naturals com els grans incendis forestals. Vivim amb nivells de contaminació de l'aire per sobre dels límits d'exposició, amb aqüífers nitrificats i salinitzats, amb gent desnonada dia rere dia i amb unes «taxes d'atur al País Valencià superior al 15%» (EPA 2018).

Sembla d'allò més lògic apostar fermament i decidida per un conjunt de mesures que afavorisquen el retorn al medi rural, polítiques que es creguen d'una vegada per totes que el Pla d'Acció Territorial Forestal i el Pla de Desenvolupament Rural (PDR) han de rebre un finançament a l'alçada d'altres sectors. Sols amb acords plenament consensuats pel màxim d'actors relacionats amb la gestió del bosc valencià, podrem crear un relat que siga capaç de calar en la societat, un missatge unànim per a pressionar els nostres governs. No ens podem permetre més conflictes estèrils i poc constructius, ens cal humilitat per a l'acord, contundència per a la comunicació de la situació i fermesa per a exigir que les estratègies, totes elles ja redactades, s'apliquen als boscos del país.

Fonts

CMPBE 1993. «Conferencia Ministerial para la Protección de los Bosques de Europa, Helsinki»

EIF 2018. «Estadística d'Incendis Forestals». *Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural. Prevenció d'Incendis Forestals 2018 CC BY 4.0 © Generalitat.*

EPA 2018. «Encuesta de Población Activa, 2T 2018». *Instituto Nacional de Estadística.*

EVCC 2013. «Estratègia Valenciana davant el Canvi Climàtic 2013-2020». *Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient.*

LEPIF 2017. «Líneas Estratégicas para la Prevención de Incendios Forestales en la Comunitat Valenciana. Horizonte 2017-2020». *Direcció General de Prevenció d'Incendis Forestals. Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural.*

PATFOR 2013. «Plan de Acción Territorial Forestal de la Comunidad Valenciana». *Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient.*

Bibliografía

- ALLOZA *et al.* (2016) «Prioridades de adaptación en la prevención de incendios forestales frente al cambio climático en la Comunitat Valenciana». CEAM. Valencia.
- DELGADO, R. (2015) Análisis de los patrones de evolución de las coberturas forestales en la provincia de Castellón en los últimos 50 años. *Universitat Politècnica de València*
- IZQUIERDO, J. (2013) La conservación cultural de la naturaleza.